

Neden yazıyoruz?

Birçok yazar gibi ben de kendimden yola çıktım yazmaya. Yaşadıklarımın, gözlemlediklerimden, deneyimlediklerimden... Deneyemediklerimi hayal ettim, kurguladım. Neyi nasıl anlatacağımın peşine düştüm. Üslup her zaman önemli oldu benim için.

Yazarken genelde bir takım kaygılar yaşarım. Edebi dil kullanabilmek, üst dil oluşturabilmek, özgün ve özgür olmak gibi... Genelde öykü yazıyorum. Öyküde kısa cümleler kurmayı ve gizli özne kullanmayı, zamanda atlama yapmayı, satır aralarında boşluklar bırakmayı seviyorum. Bana göre bir öykünün finali okuyucunun algısına bırakılmalı. Çünkü yazarın ne yazdığından çok okurun ne algıladığını önemsiyorum.

An öyküleri kurgulamak, öykü içinde motif kullanmak hoşuma gidiyor. Neyi imlediğimizden çok nasıl imlediğimiz önemli. Kahramanlarımız ete kemiğe bürünmeli. Ruhsal ve biyolojik özellikleri olay örgüsünde cümle içinde okuyucuya verilmeli.

Kurguladığımız öykünün omurgası güçlü olmalı. Mantık hataları yapmamaya özen göstermeli. Öyküyü okura kimin anlatacağı değil nasıl anlatacağı önemli olmalı.

Ciddi anlamda Yazmaya başladığımdan bu yana beş duyu organım sürekli açık. Bana her şey ilham olabiliyor. Boşlukta bir cümleyi yakalayıp günlerce peşinden sürükleniyorum. Bir görselden etkilenip kurguladığım öyküler oluyor. Bir kokunun, bir bakışın ya da bir dokunuşun peşinden gidip onun geçmişe ait anılarına ulaştığım çok oldu. Bir süre sonra çevrenizde olan biten her nesneyi, her objeyi öykü malzemesi olarak görür hale geliyorsunuz. Sürekli “bundan nasıl bir öykü çıkar” sorusu peşinizi bırakmaz oluyor.

Öykü yazma aşamasında nasıl bir yol izlenmeli? Bunun belli bir kuralı olduğunu düşünmüyorum. Zamanla, deneyimle belli bir çalışma düzeni belirliyorsunuz kendinize.

Tarz belirleme: Bu çok kolay değil tabii ki... Tıpkı insan gibi yaş alarak olgunlaşarak kişilik bulmaya benzer bir yazarın tarzını bulabilmesi.

Dilbilgisi kuralları: Eğer bir insan yazmaya soyunuyorsa dilbilgisi kurallarını öğrenmesi gerek. Bunun için de kaynak kitapları hep masa başında olmalı. Gerçi zaman zaman kaynakların doğruluğu da tartışılır durumda oluyor ama yine de büyük özen gösterilmesi gereken bir konu...

Devrik cümleler kullanma: Edebi metinlerde devrik cümleleri seviyorum. Ama dozunda kullanmak önemli...

Boşluk bırakma: Öyküde olmazsa olmazım diye düşündüğüm bir öge de metin aralarında boşluk bırakma. Bu hem öyküdeki merak unsurunu tetikliyor hem de okuyucuya metin üzerinde düşünme zamanı yaratıyor.

Öykü kahramanlarına ad koymak: Genelde öykü kahramanlarına ad koymak yazarı zorlar. Öykünün geçtiği tarihsel süreç, yaşadığı coğrafya, kahramanın içinde bulunduğu sosyal, kültürel ve ekonomik yapı karakterin adını belirlerken bize yol gösterirler. Öyküdeki her kahraman insan formatında olmayabiliyor. O zamanda yazarın kahramana yüklediği karakter formatında bir isim konmalı. Bir de karakterin psikolojisine uygun ad konmasında yarar vardır. Ör. Öfkeli bir adama Barış, ya da kırsal kesimde yaşayan bir insana modern bir isim koymanın ters olduğu gibi... Genelde (Öykü gerektirmedikçe) kahramanlara isim koymak –yerine, adam, kadın, kocası- gibi sıfatlar kullanmayı tercih ederim. Çünkü bu tür metinlerle okur duygudaşlığı daha çabuk yakalıyor diye düşünüyorum.

Öyküye ad koymak: Ad nasıl, neye göre konmalı? Bana göre öyküdeki sürprizleri korumalı. Bu çok önemli... Kısa öz ve özgün olmalı, metinle bütünleşmeli. Çağrışımları çok olmalı.

Öyküde diyalog: İç sesler ve diyalog genelde çok sık kullandığım öğelerdir. Hatta bir öyküyü baştan sona diyaloglarla kurabilirsiniz. Bu karakterlerin açılımında yazara çok büyük kolaylıklar sağlayabiliyor.

Jargon, Şive ve Yöresel ağız: Bazen yazacağımız öykülerde jargon, şive ve yöresel ağız kullanma ihtiyacını hisseder yazar. Jargon doğru kullanıldığında sorun olmuyor hatta metne bir hoşluk kazandırıyor. Ama yöresel ağız ya da şive kullanırken bazı sorunlarla karşılaşılıyor. –Geliyom, gidiyom- demekle bir köylüyü konuşturduğunu sanan yazarlar az değil. Ayrıca her coğrafyaya özgü yöresel ağızlar vardır. Bir Laz, bir Romen ya da doğulu bir kişiyi aynı şiveyle konuşturamazsınız. Ya da aynı ağızı kullanamazsınız. Eğer yazar mutlaka bir ağız kullanmak istiyorsa inandırıcı olması için bu konuda gerçek bir araştırma yapmak zorunda.

Masal öğeleri ve metafora dayalı dil: Bir öyküde masal öğeleri ve metafora dayalı dil özellikle fantastik öykülerde kurgu ve dili çok kolaylaştıran ama bir o kadar da titizlikle üzerinde durulacak bir konu olmalı diye düşünüyorum.

Yazarın vermek istediğine odaklaşması: Yazmak istediğiniz konuda çok bilgili olabilirsiniz. Ama okurdan bütün bildiklerinizi onun okumasını isteme hakkına sahip değilsiniz. Hangi bilgiyi ne dozda vermek ve okuru bunaltmamak metinden koparmamak önemli...

Yüksek sesle okuma: Bir edebi metni oluştururken bu okumayı sürekli yapmak gerektiğini düşünüyorum. Bir metni içinizden okumakla yüksek sesle okumak arasında çok büyük fark var. İçinizden okuduğunuzda metnin ritmini yakalamanız zor. Metindeki pürüzler ancak yüksek sesle okuduğunda fark ediliyor. İmla hataları, gereksiz çoğunlukta kullanılan devrik cümleler, tekrarlar yüksek sesle okuduğunuzda metin adeta kusarak bu sorunları dışarı atıyor.

Kurduğumuz harika cümlelerden arınma: Çoğumuz için en zor konu bu olmalı. Günlerce yoğunlaşıyorsunuz. Yazıyor, siliyor, düzeltiyor hatta defalarca baştan sona tekrar yazmak zorunda kaldığınız metinler oluyor. Tüm bu sancılı dönemi aşmışsınız ama metinde bir ağırlık var. Tekrarlar, gereksiz anlatımlar vs. Aslında ne yapmanız gerektiğini çok iyi biliyorsunuz. Fazlalıkları metinden çıkartırsanız sorun çözülecek. Ama hangi cümleyi? Yazdığınız cümlelere kıyamıyorsunuz. Onun metin içinde sırttığını görmeyi inkâr ediyorsunuz. Oysa attığınız an hem siz hem de metin hafifleyecek. İşte bunu başarmak çok güç ama imkânsız değil...

Final: Öykünün özü sözü ve sürprizidir. Finalde şaşırtıcı olmak, sürpriz yaratabilmek, yorumu okuyucuya bırakmak bir öykünün ivmesini yükseltiyor.

Kendini eleştirebilme yetisini kazanma: Bunun için bir yazarın mutlaka eleştiriye açık olması gerekiyor. Kendini eleştirebilme yetisi ise eleştiriye açık olmayı kabullendikten sonra gelişiyor.

Yazacağınız türde sürekli okumalar yaparak kendini geliştirme

Bunlar yazma konusunda dikkat etmemiz gereken bazı durumlar bir de yazma eylemine geçmeden önce kendi içimizde olgunlaştırmak zorunda olduklarımızdan kısaca söz etmek istiyorum. Öncelikle yazacağımız türü çok iyi belirlemek zorundayız. Ne yazmak istiyorsak o konuda o türde değişik yazarları ve yapıtlarını okumak gerekli diye düşünüyorum. Ancak bu yolla geliştirebilir bir yazar kendisini.

Yazarken çevreye eleştirel gözle bakabilmek: Çevreye eleştirel gözle bakabilmek bir yazar için çok önemli. Çünkü yazarın her zaman bir sorumluluğu vardır okuruna karşı. Yazarın işi herkesin gördüğünü değil göremediğini yansıtmaktır. Elini taşın altına koymaktır. Zarar göreceğini bilse bile doğru olanı savunmak, anlatmaktır.

Kendimize öteki göz olabilme: Yazarken özgürleşmek bu olsa gerek... Yaşarken kendimize bile itiraf edemediğimiz, içimizdeki bir yanlışı bir sorunu bir başkasının üzerinden aktarma olanağı sağlıyor öteki göz. Edebiyat belki de en etkin biçimde bu duyguları ifade etme aracı...

Korkularımızla yüzleşebilme: Yaşamınızda biri bir hata yapar siz onu kıyasıya eleştirirsiniz. Hiç bir zaman bu hakkı size kimin verdiğini sorgulamak aklınıza gelmez. Sonra bir gün gelir o yerden yere vurduğunuz kişinin yerine geçivermişsiniz. Roller değişmiştir ama bu kez yine siz haklısınızdır kurduğunuz cümleler hep kendinizi savunmak adına başlar “ama” diyerek... Giderek zamanla bu duygular size ağırlık yapmaya başlar. Korkularınızla yüzleşme anı gelmiştir. Bunun en kolay yolu yine sanattan geçer. Yazarak çizerek yontarak gerçeği yakalar doğruya ulaşırsınız.

Yazdıklarımızın demlenmesi: Birçok yazarın diline pelesenk olmuştur şu demlenmek işi... Bu gerçekten de çok sihirli bir şey... Günlerce araştırıyorsunuz okuyorsunuz notlar alıp yazmaya başlıyorsunuz. Her şey çok güzel gidiyor ve metni tamamladığınızı düşünüyorsunuz... Artık sizce bitmiş. Bu cümleyi kurduğunuz an metni demlenmeye bıraktığınız anın başlangıcı olmalı... Ama henüz vedalaşmadık

Bu süreç bir sürü sürprizlerle dolu... Metne ne zaman dönseniz bir düzeltme yapmak zorunda hissedersiniz kendinizi. Törpülenme aşaması hiç bitmiyor. Bir yazar dostum kitaplaşırsa öykülerden kurtulur özgürleşirsin demişti de sevinmiştim. Ama öyle olmadığı kesin. Tabii ki bu da bir deneyim. Aceleye gerek yok öykü demlenme sürecini kendi belirliyor ne yazık ki...

Sonuçta yazdıklarınızı kitap olarak görmek çok büyük bir mutluluk oluyor. Sıra görücüye çıkmaya geliyor. Okurla buluşmak bir yazarın en önemli düşü.

Buket Başaran AKKAYA

Şive nedir?

Bir dilin izlenebilen tarihi dönemlerinde ayrılmış koludur. Ayrılıklar, lehçede olduğu kadar değildir. İstanbul'da gelirim derken, Türkistan şivesinde kelür men denir. Ayrılık yazı diline girmiştir. Sınıflamalar da yazı dillerine göre olur.

Ağız nedir?

Aynı dil içinde ses, şekil, söz dizimi ve anlamca farklılıklar gösterebilen, belli yerleşim bölgelerine veya sınıflara özgü olan konuşma dili. Karadeniz ağızı, Konya ağızı gibi .